

SEKSUALNO OBRAZOVANJE: Indija je bila prva zemlja svijeta koja je planiranje obitelji uvela još 1952.

Piše: Branka Stipić | 26/09/2021

Prva država u svijetu koja je još 1952. godine pokrenula Nacionalni program za planiranje obitelji bila je **Indija**! Te godine imala je nešto manje od 400 milijuna stanovnika, dok ih je ove godine gotovo 1,4 milijarde i čine 17,7 posto svjetske populacije, po čemu su na drugom mjestu, odmah poslije Kine. Danas više od 139 milijuna žena u Indiji koristi kontracepciju koja je spriječila više od 54 milijuna neželjenih trudnoća, 1,8 milijuna nesigurnih pobačaja i 23 tisuće smrti roditelja. S godinama je stopa rasta stanovništva padala sa više od dva posto godišnje na manje od jedan posto.

Danas, na Svjetski dan kontracepcije, Indija je ponosna na svoj program koji traje gotovo 70 godina, na koji troši milijarde dolara i koji ju je, otkad je šezdesetih godina lansirana kontraceptivna pilula, uz **SAD** i **Brazil** uvrstio na sam vrh liste zemalja u kojima je rašireno korištenje te vrste kontracepcije.

WHO: Seksualno obrazovanje znači poštivanje ljudskih prava

No, sve to još nije dovoljno, kako u Indiji, tako ni u ostatku svijeta. Svjetska zdravstvena organizacija (World Health Organization – WHO) je u povodu ovogodišnjeg dana kontracepcije objavila kako žali što se gotovo svugdje, pa čak i u bogatim zemljama, nedovoljno ulaže u kontracepciju jer ona tako postaje mnogima nedostupna što je otvorena diskriminacija, a pohvalila zemlje koje osiguravaju besplatan i opći pristup kontracepcijskim sredstvima, posebno adolescentima i mladim ženama. I **Hrvatska** je, nažalost, među zemljama zbog kojih WHO izražava žaljenje. Štoviše, kod nas korištenje kontracepcije pada iz godine u godinu, a prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo

gotovo polovica tinejdžera nije koristila kondome prilikom posljednjeg spolnog odnosa, dok manje od 10 posto žena koristi pilule, spirale i slično. U zapadnim zemljama taj je udio šezdesetak posto.

Svjetska zdravstvena organizacija pozvala je sve države da ispune svoje zakonske obaveze u poštivanju ljudskih prava, što podrazumijeva dekriminalizaciju pobačaja, ukidanje zabrane pristupa hitnoj kontracepciji te da svima osiguraju prava na spolno i reproduktivno zdravlje. A to uključuje i "sustavno uključivanje sveobuhvatnog i znanstveno utemeljenog seksualnog obrazovanja u sve školske programe", za što se svesrdno zalaže i **Reci.hr**, koji kroz serijal o seksualnom obrazovanju otkriva sve njegove dobre strane kao i crnu stranu neznanja o osnovnim životnim činjenicama, a prethodili su mu brojni tekstovi, među ostalima **serijal** o zdravstvenom odgoju, **usporedba** podučavanja o seksualnosti šezdesetih godina i danas, **upozorenja** da Hrvatska neprovedbom seksualnog odgoja krši dječja prava i tako dalje.

Više od 200 milijuna žena nema pristup kontracepciji

Globalno, danas više nego ikad ranije žene i njihovi partneri koriste metode kontracepcije, no pristup kontracepciji još je nedovoljan i neujednačen. WHO procjenjuje da više od 200 milijuna žena koje žele izbjeći trudnoću ne koristi kontracepciju zbog neke od prepreka. Posebno je taj pristup otežan imigrantkinjama, ženama s invaliditetom, siromašnima..., a pandemija covida sve je dodatno zakomplicirala.

"U 115 država s niskim i srednjim dohotkom je zbog pandemije 12 milijuna žena moglo izgubiti pristup kontracepciji, a 1,4 milijuna nenamjernih trudnoća moglo se dogoditi tijekom 2020. Ta su se ograničenja pojavila uz kronične prepreke, uključujući nedostatak pristupa informacijama o kontracepciji, nedostatak sveobuhvatnog seksualnog obrazovanja, kao i štetne rodne stereotipe i norme", objavila je Svjetska zdravstvena organizacija. Posebno naglašava žaljenje što je u mnogim zemljama hitna kontracepcija zabranjena, ograničena ili jednostavno nema prioritet, a žrtve seksualnog nasilja bi je automatski trebale dobiti i to bi trebao postati standardni protokol, dok njegov nedostatak predstavlja kršenje ženskih ljudskih prava.

Zbog svega je i statistika neplaniranih trudnoća i pobačaja još uvijek mračna: više od 44 posto trudnoća godišnje je neplanirano, pa ih 45 posto završi pobačajem u razvijenim zemljama, a 65 posto u zemljama u razvoju. Među tim pobačajima ih je 25 milijuna nesigurnih, što pad dovodi do smrti žena ili ozbiljnih zdravstvenih komplikacija. Nadalje, čak dva milijuna djevojčica mlađih od 15 godina svake godine ostanu trudne, a stopa smrtnosti tako mladih roditelja znatno je veća nego kod starijih.

Gdje je kontracepcija besplatna?

Da bi se spriječile takve crne statistike, mnoge zemlje pokreću kampanje i ulažu novac kako bi omogućile kontracepciju dostupnu svima.

Francuska je među najpoduzetnijima. Sada su kontracepcija, kao i pregledi vezani za kontracepciju, besplatni za sve djevojke do 18 godina starosti, no od 1. siječnja 2022. ta se dobna granica pomiče na 25 godina. Razlog? Zabilježen je pad u korištenju kontracepcije, primarno zbog financijskih razloga. Ženama starijima od 25 godina država će refundirati 65 posto troškova kontracepcije, dok je pobačaj

za sve dobne skupine besplatan. No, zahvaljujući besplatnoj kontracepciji za mlađe od 18 godina, broj pobačaja u toj dobnoj skupini smanjen je za trećinu. Istodobno, Francuska je i dalje zemlja s najvećom stopom fertiliteta u EU – ima 1,86 živorođene djece po ženi.

I u **Velikoj Britaniji** kontracepcija je besplatna, dok su u **Španjolskoj** besplatne pilule za kontracepciju, a u nekim regijama besplatna je i pilula za “dan poslije”. Ostale metode su subvencionirane i cijenom pristupačne.

No, uz bogate europske zemlje, i neke siromašne, posebno u Africi, uz pomoć međunarodne zajednice osiguravaju ženama dostupnost kontracepciji. To je slučaj u **Ruandi**, najgušće naseljenoj afričkoj zemlji, u kojoj je kroz deset godina strateški cilj planiranja obitelji doveo do porasta korištenja sigurnih metoda kontracepcije sa 17 na 53 posto.

Promocija kontracepcije na Olimpijadama

Kontracepciju na svjetskoj razini su efikasno promovirali organizatori Olimpijskih igara. Prve besplatne kondome sportaši su dobili na ljetnoj Olimpijadi u Seulu 1988., kad ih je podijeljeno 8000, istu je praksu slijedila i Barcelona 1992., a od tada je distribucija kondoma postala tradicija Igara. No, nije to samo tradicija, nego i prijetnja potreba jer su mnogi bivši olimpijci rekli da “na Olimpijskim igrama ima više seksa nego na Woodstocku”. U Sidneyu 2000. godine su planirali podijeliti 70 tisuća kondoma, no podcijenili su potrebu pa su brzo pribavili dodatnih 20 tisuća. U Londonu 2012. godine broj podijeljenih kondoma narastao je na 150 tisuća, no rekord bilježi Rio 2016. – podijeljeno je više od 450 tisuća kondoma ili 42 kondoma po sportašu. Tokio je ove godine htio promovirati socijalnu distancu, pa je apelirao na sportaše da 160 tisuća podijeljenih kondoma iskoriste kad se vrate kući jer je kontakt između sportaša službeno bio zabranjen.

Serijal “SEKSUALNO OBRAZOVANJE: Desetljeća borbe za znanje o temeljnim činjenicama” ostvaren je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama